

VYBRANÉ KAPITOLY Z FILOSOFIE A ETIKY

U3V

Zuzana Svobodová

ÚVOD DO FILOSOFIE

MÝTUS A FILOSOFIE

POČÁTKY KRITICKÉHO MYŠLENÍ

**ODLIŠNOST FILOSOFICKÉHO A VĚDECKÉHO
TÁZÁNÍ A MYŠLENÍ**

Filosofie

- termín „filosofie“ – vysvětlení (filein, sofia)

FILEIN: mít rád, milovat, být (pozitivně) nakloněn (komu), mít (pozitivní) náklonnost

FILIA: přátelství, náklonnost, láska

SOFIA: moudrost

Metody filosofie

METHODOS

EPIMELEIA PERI TÉS PSYCHÉS (Cicero: *cultura animi*)

- logos → dia-logos
- tázání
- myšlení (myšlení, které myslí), zvažování, výklad, interpretace (viz dále: Nietzsche), „podobné se poznává podobným“
- **péče o duši**

Metody vědy? Popis (měření, vážení, poměřování, rozlehlost...), analýza, syntéza, srovnání...

Počátky lidského myšlení

Mýtus – ř. MYTHOS

- vyprávění, příběh – otázka pravdy, m. je první podobou pravdy
- svět člověka *jak je* (v m. důležitější než *proč je*)
- m. harmonizuje (sladuje) vztah člověka a světa, připomínka znovu-rozvržení řádu světa: KOSMOS (x CHAOS / ne-řád)
- jiné pojetí: „pravdy a mýty...“

Mýtus a víra/důvěra – ř. MYTHOS KAI PISTIS

- m. se opírá o důvěru, je samozřejmý
- tento „náš“ svět stvořen, založen
- hierofanie, theofanie – Universum, kosmogonie
- *Axis mundi*, „pevný bod“, „Střed“, *Bét-el*, posvátná Hora
- odpovědi před otázkami: „Je tomu tak, protože je řečeno, že je tomu tak“ – prohlašují Eskymáci na důkaz náležitého základu jejich posvátné historie.
- m. souvisí s ontologií – hovoří o tom, co se skutečně stalo, co se projevilo, co participuje na Bytí.
- každá doba má své otázky, na které se neptá

Příklad kosmického mýtu

Babylónie: *Enuma eliš* – „Když nahoře nebe nemělo /ještě/ jméno a dole pevnina neměla /ještě/ jméno...“ báseň o Stvoření – konec 2. tis. př. Kr.

Trojice prvních/nejvyšších bohů: Anu – vládce nebes, Enlil – vládce země a hor, Enki – vládce vod

Marduk „zářící světlem“, „sluneční telátko“ – syn Enkiho – poráží obludu Tiámat (ze slané vody, ne-úroda), jejímu muži (Kingu) vezme desky osudu, získává moc nad světem. Marduk tvoří z rozsekaného těla Tiámat svět a první lidi z bahna a krve Kingua.

Nový rok – reaktualizace kosmogonie, kdy nejvyšší projev moci bohů, čistý, nový Čas – terapeutický účinek (očistění, obnovení, nový začátek, nové zrození, nová existence)

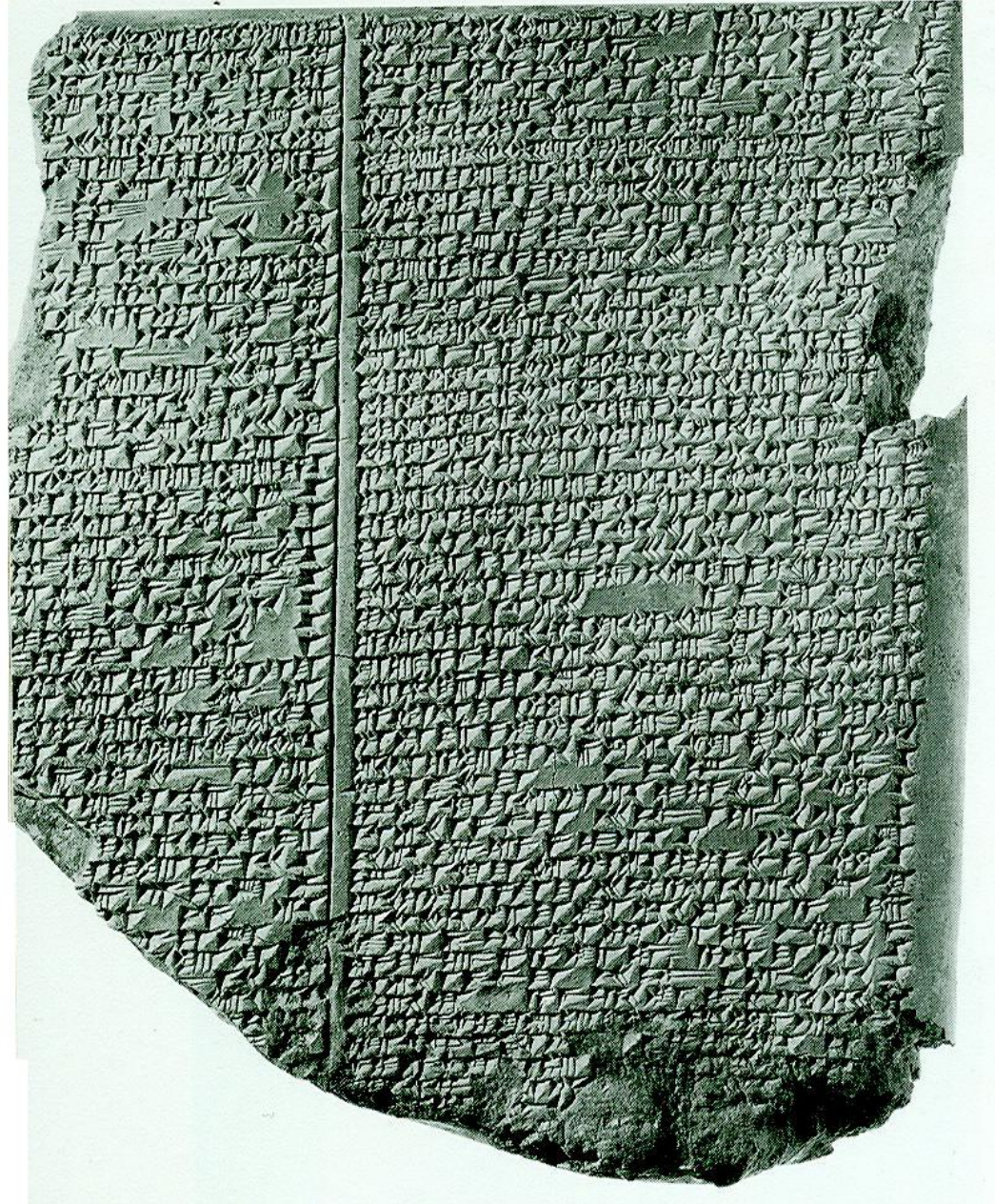
Epos o Gilgamešovi

mýtus zpracován Sumery ve 3. tis. př. Kr.

Gilgameš – král Uruku (Erech v Bibli) na březích Eufratu, ze 2/3 bůh, pyšný, despotický, bohové jej chtějí napravit – nechávají stvořit divokého muže – Enkidu, sveden prostitutkou, odmítán zvířaty (je méně „zvířecí“). Gilg. a Enkidu – nejprve boj, pak přátelství, přemohou Chuvavu (Chumbabu). Bohyně Ištar svádí G., je odmítnuta, potrestání: Enkidu onemocní, umírá, povodeň (6 dnů a 7 nocí, Utanapištim – loď, nesmrtelnost, rostlina vracející mládí ve studni, G. získává, ale had mu ji na zpáteční cestě ukradne,...

Nesmrtelnost není údělem člověka.

Překročení / rozpad mýtu

- nedostačuje
- neharmonizuje
- neodpovídá
- při zpochybnění světa
- *zlomil se kůl* (pilíř, sloup Universa, universalis columna) *spojující zemi a nebe* – „konec Světa“, návrat k Chaosu
- CHAOS: Drak, (mořská) Obluda, Had – bez-tvarost, ne-projevenost, Temnota, Smrt
- když se pravda stává tíží
- „otřesová událost“ (Hegel: soumrak)
- údiv, zrod otázky

Otázky, které budou zodpovězeny příště

- Již bylo zmíněno, co je řecky SOFOS, ale co je ZOFOs?
- Proč byl Chuvava zobrazován jako starý?